

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Mezinárodní měnový fond (IMF, z angl. International Monetary Fund) je organizace složená ze 188 zemí.¹ Její snahou je podporovat globální měnovou spolupráci, zajistit finanční stabilitu, usnadnit mezinárodní obchod, podporovat vysokou zaměstnanost, udržitelný hospodářský růst a snižovat chudobu ve světě.

Sídlem byl určen Washington D.C. Organizace zaměstnává více než 2700 lidí z více než 140 zemí, z nichž přes 1500 tvoří ekonomové. Česká republika se stala členem 1. 1. 1993.

Vznik MMF

Vznik MMF byl zejména reakcí na velkou depresi ve 30. letech. Došlo k zániku „Zlaté měnové soustavy“, zanikly pevné měnové kurzy. Země se pokusily bojovat proti této depresi zvyšováním bariér zahraničního obchodu a devalvací měn k podpoření domácího trhu. Prudce klesal světový obchod, zaměstnanost i životní úroveň a ekonomiky se vzájemně izolovaly.

Tento dlouhodobě neudržitelný stav vedl k myšlence založení nové mezinárodní instituce, která by dohlížela nad mezinárodní měnovou spoluprací, a byla schopna čelit podobným situacím, jakou byla právě deprese ve 30. letech.

V červenci roku 1944 se tedy sešli zástupci 45 zemí ve městě Breton Woods ,ve státě New Hampshire, a položili rámec nové organizaci, která by byla schopná zabránit opakování hospodářské krize.

MMF byl založen 22. července 1944 schválením tzv. Článků dohody (Articles of Agreement²). Spolu s MMF vznikla také druhá instituce – **Světová banka**.

Formální existence MMF byla zpečetěna datem 27. prosince 1945, kdy 29 členských států podepsalo Články dohody, a tento dokument vstoupil v platnost. Přičemž první finanční operace byly zahájeny 1. března 1947.

Cíle MMF

Cíle MMF jsou definovány v Článcích dohody.

MMF se zavázal:

¹ Více informací k členským zemím viz: <http://www.imf.org/external/about/history.htm>

² Více viz <http://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/index.htm>

- podporovat mezinárodní měnovou spolupráci prostřednictvím stálé instituce, která poskytuje nástroj pro konzultaci a spolupráci týkající se mezinárodních problémů;
- usnadňovat rozšiřování a vyvážený růst mezinárodního obchodu a přispívat k podpoře a udržování vysoké úrovně zaměstnanosti a reálných příjmů;
- podporovat stabilitu směnných kurzů, udržovat řádná devizová ujednání mezi členy, aby se předešlo konkurenčnímu znehodnocování měny;
- pomáhat při vytváření mnohostranných platebních systémů pro běžné transakce mezi členy a odstraňovat devizová omezení, která brání rozvoji světového obchodu;
- učinit své zdroje dočasně dostupné členům majícím potíže s platební bilancí;
- zkrátit trvání a zmírnit stupeň nerovnováhy v mezinárodních platebních bilancích členů.³

Oblasti zájmu MMF

Základním posláním MMF je zajištění stability mezinárodního měnového systému. Činí tak třemi způsoby:

- **Dohled nad mezinárodním měnovým systémem – Surveillance** - jedná se o monitoring ekonomického a finančního vývoje a politik v členských zemích a na globální úrovni. IMF také poskytuje poradenství v oblasti měnové politiky. Ekonomové MMF pravidelně sledují ekonomiky jednotlivých členských zemí. Obvykle je pravidelně navštěvují, probíhají konzultace mezi vládou a centrální bankou zaměřené na to, zda existují rizika pro vnitřní a vnější stabilitu. Po návratu předkládají zprávu Výkonné radě MMF k diskusi.
- **Finanční asistence – Financial assistance** - půjčování členským zemím s problémy s platební bilancí. Nejedná se o dočasné financování, ale o podporu opatření a reforem zaměřených na nápravu těchto problémů. Mezinárodní měnový fond vyvinul různé úvěrové nástroje nebo "zařízení", které jsou šitá na míru konkrétní situace. MMF také poskytuje pomoc při mimořádných událostech na podporu zotavení z přírodních katastrof a konfliktů. Částka, kterou si země

³ *International Monetary Fund* [online]. 2013 [cit. 2013-12-15]. Overview. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/about/ourwork.htm>

může půjčit od Fondu, se odlišuje v závislosti na typu úvěru. Tento limit může být překročen za výjimečných okolností.

- **Technická asistence – Technical assistance** - tato asistence je poskytována vládám a centrálním bankám členských zemí MMF. Podporuje rozvoj výrobních zdrojů členských zemí. Pomáhá zemím při posilování jejich kapacit, a to jak v lidských a institucionálních zdrojích, tak i v návrhu vhodných makroekonomických, finančních a strukturálních politik. Podpora je poskytována formou různé technické a diagnostické studie, školení, seminářů, workshopů, a "on-line" poradenství⁴.

Struktura MMF⁵

Board of Governors - Sbor guvernéřů

Sbor guvernéřů je nejvyšším rozhodovacím orgánem MMF. Skládá se z jednoho guvernéra a jednoho náhradníka guvernéra pro každou členskou zemi. Guvernéř je jmenován členskou zemí a je jím obvykle ministr financí nebo guvernéř centrální banky. Všechny pravomoci MMF náleží sboru, který se schází obvykle jednou za rok. Sbor guvernéřů je oprávněn přijímat nové členy MMF, určovat výši členských kvót (objem kapitálu, který musí upsat každá členská země) a přidělovat SDR (zvláštní práva čerpání).

- **International Monetary and Financial Committee – Mezinárodní měnová a finanční komise**

Tento pomocný orgán Sboru guvernéřů byl známý jako Vnitřní výbor a v roce 1999 byl transformován do současné podoby. Provádí:

- dohled nad řízením a úpravu mezinárodního měnového a finančního systému;
- posuzování návrhů Výkonné rady na úpravu stanov Článků dohody;

⁴ *International Monetary Fund* [online]. 2013 [cit. 2013-12-15]. Overview. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/about/overview.htm>

⁵ *International Monetary Fund* [online]. 2013 [cit. 2013-12-15]. Overview. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/about/govstruct.htm>

- projednávání náhlých výkyvů, které by mohly ohrozit systém;

Členové Mezinárodního měnového a finančního výboru jsou guvernéři MMF, ministři, kteří jsou součástí složení Výkonného sboru.

Executive Board - Výkonný sbor

Výkonný sbor zodpovídá za provádění každodenních obchodních záležitostí MMF. Skládá se z 24 ředitelů, kteří jsou jmenováni nebo voleni členskými zeměmi nebo skupinami zemí, a z výkonného ředitele. Sbor se obvykle schází několikrát týdně. Osm členských států (Čína, Francie, Německo, Japonsko, Rusko, Saúdská Arábie, Velká Británie a USA) má právo na jednoho výkonného ředitele, dalších 16 ředitelů zastupuje jednotlivé skupiny států.

▫ Independent Evaluation Office - Nezávislý hodnoticí orgán

Byl založen Výkonným sborem v červenci 2001. Jeho úkolem je poskytovat objektivní a nezávislá hodnocení záležitostí souvisejících s MMF. Tento orgán funguje nezávisle na managementu a mimo dosah vlivu Výkonného sboru.

Managing direktor - Generální ředitel

Je volen Výkonným sborem na pětileté funkční období. Účastní se setkání a dohlíží na zhruba 2700 zaměstnanců této organizace. Současným generálním ředitelem je Christine Lagardeová z Francie

Světová banka

Světová banka (anglicky World Bank, zkratka **WB**) je označení pro sdružení dvou specializovaných organizací Organizace spojených národů (OSN), které zajišťují finanční a technickou pomoc rozvíjejícím se zemím. Jejím cílem je snížit chudobu a zlepšit životní podmínky na celém světě.

Tvoří ji **Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj** (International Bank for Reconstruction and Development – **IBRD**), která pomáhá středně bohatým a chudým (ale solventním) zemím v ekonomickém růstu, a **Mezinárodní asociace pro rozvoj** (International Development Association – **IDA**), která se snaží zabezpečit dostupnost finančních prostředků pro nejchudší země světa, obvykle formou grantů, bezúročných nebo nízkouročných půjček.

Spolu s dalšími třemi institucemi tvoří **Skupinu Světové banky** (The World Bank Group - **WBG**), která navíc kromě Světové banky zahrnuje **Mezinárodní finanční korporaci** (International Finance Corporation - **IFC**), financující soukromé investiční projekty; **Multilaterální agenturu pro investiční záruky** (Multilateral Investment Guarantee Agency - **MIGA**), poskytující garance pro politická rizika soukromých

úvěrů v rozvojových zemích a **Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů** (International Centre for Settlement of Investment Disputes - **ICSID**).

Vznik Světové banky

Dohoda o založení Světové banky byla podepsána na mezinárodní konferenci konané v červenci roku 1944 v Bretton-Woods (New Hampshire, USA). Banka zahájila svoji činnost 25. června 1946 ve Washingtonu, kde je její sídlo. Z původních 38 členských zemí se počet členů postupně zvýšil na 188.

Skupina Světové banky

Světová banka představuje skupinu, kterou tvoří pět institucí:

- 1) **Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj** (International Bank for Reconstruction and Development - **IBRD**) poskytuje úvěry, garance a poradenský servis klientským zemím, kterými mohou být země s transformující se ekonomikou a některé rozvojové země. Hlavním cílem IBRD je **odstranění chudoby** v těchto zemích.
- 2) **Mezinárodní rozvojová asociace** (International Development Association – **IDA**) se zabývá odstraňováním chudoby v nejchudších rozvojových zemích prostřednictvím bezúročných půjček a grantů na programy podporující udržitelný rozvoj a zlepšování životních podmínek obyvatel.
- 3) **Mezinárodní finanční korporace** (International Financial Corporation – **IFC**) financuje projekty uskutečňované soukromými subjekty v rozvojových zemích a transformujících se ekonomikách formou dlouhodobých úvěrů a minoritních kapitálových vkladů.
- 4) **Agentura pro mnohostranné investiční záruky** (Multilateral Investment Guarantee Agency – **MIGA**) byla založena za účelem podpory přímých zahraničních investic v rozvojových zemích. Poskytuje záruky soukromým investorům na politické riziko země (např. znárodnění, občanské války).
- 5) **Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů** (International Centre for Settlement of Investment Disputes – **ICSID**) se snaží odstraňovat hlavní překážky bránící volnému pohybu soukromých investic.

Cíle Světové banky⁶

Podle původních záměrů se banka měla podílet na financování poválečné obnovy ekonomik členských zemí. Později se těžiště činnosti banky přesunulo do oblasti financování strukturálních a rozvojových programů hlavně v rozvojových zemích.

⁶ *World Bank* [online]. 2013 [cit. 2013-12-15]. About. Dostupné z : < <http://www.worldbank.org/en/about>

Politika a činnost banky je upravena články Dohody. Podle nich mezi hlavní cíle banky patří přispívat k hospodářskému rozvoji ekonomicky slabších členských zemí podporou produktivních investic, podpora rozvoje výrobních zdrojů za účelem růstu světového obchodu a životní úrovně nejširší populace a koordinace poskytování půjček tak, aby byla zajištěna priorita nejnaléhavějších projektů.

Spolupráce MMF a SB⁷

Tyto dvě organizace pravidelně spolupracují na mnoha úrovních s cílem pomoci členským zemím. V roce 1989 byly podmínky pro jejich spolupráci stanovené Úmluvou, jedná se o spolupráci v sedmi základních rovinách:

- **„High level“ koordinace.** Při výročních zasedáních rad guvernérů MMF a SB guvernéři konzultují a prezentují své země, projednávají aktuální témata.
- **Management konzultace.** Generální ředitel MMF a Prezident Světové banky se pravidelně scházejí, aby projednávali hlavní témata ekonomických problémů. Vydávají společná prohlášení, články či společné návštěvy regionů a zemí.
- **Spolupráce zaměstnanců.** Štáby MMF a SB úzce spolupracují v řešení politických otázek, které jsou důležité pro obě instituce. SB při poradenství v oblasti strukturálních a odvětvových reforem zohledňuje poradenství MMF. Štáby obou institucí spolupracují také na stanovení podmínek například udělování příslušných úvěrových programů.
- **Snižování zadlužení.** MMF a SB také společně pracují na snížení zahraničního dluhu nejvíce zadlužených a chudých zemích. Cílem je pomoci zemím s nízkými příjmy dosáhnout svých cílů rozvoje, aniž by vznikly další problémy zadlužení. MMF a zaměstnanci banky společně připravují analýzy členských zemí o udržitelnosti dluhu.
- **Snižování chudoby.** V roce 1999 MMF a SB zahájila Strategický dokument snižování chudoby.
- **Sledování pokroku v rozvojových cílech tisíciletí.** Od roku 2004 MMF a SB pracovaly společně na Globální monitorovací zprávě, která hodnotí pokrok potřebný k dosažení rozvojových cílů tisíciletí.
- **Hodnocení finanční stability.** MMF a SB také pracují společně s cílem odolného a regulovaného finančního sektoru. V roce 1999 byl představen Program posouzení finančního sektoru k určení silných stránek a naopak zranitelnosti finančního systému.

OECD

⁷ *International Monetary Fund* [online].2013 [cit. 2013-12-16]. The IMF and the World Bank. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/imfwb.htm>.

OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) je mezivládní organizací, která poskytuje rady a doporučení členským a spolupracujícím státům. Oblast, kterou se OECD zabývá, je velice široká a zahrnuje většinu činností ekonomické, politické a sociální sféry. Cílem organizace je podporovat spolupráci mezi jednotlivými státy a napomoci tak k jejich ekonomickému rozvoji a plnění dalších ekonomických cílů, jako jsou například snížení nezaměstnanosti nebo cenová stabilita. Organizace disponuje velkou řadou poznatků, dat, analýz a statistik a poskytuje tak jednotlivým státům řadu užitečných informací⁸. Tato organizace vznikla roku 1961 (zakládající dokument byl podepsán 14. prosince 1960) z tzv. **OEEC (Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci)**. OEEC byla zřízena k realizaci tzv. **Marshallova plánu**⁹. Jednalo se o americké úsilí pomoci poválečné Evropě. Došlo ovšem k odmítnutí tohoto plánu zeměmi východního bloku a plán se tedy nakonec omezil pouze na pomoc západní Evropě. Většina ze států západní Evropy později utvořila zakládajících dvacet států OECD¹⁰.

Členské státy

V současné době OECD sdružuje 34 členských států¹¹.

Činnost OECD¹²

OECD je mezivládní organizací, která podporuje ekonomickou, politickou a sociální spolupráci členských zemí, zprostředkovává investice a prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Veškerá činnost pramení z informací a analýz, které provádí sekretariát organizace v Paříži. Toto centrum se soustředí na shromažďování dat, určování trendů a předpovídání ekonomického vývoje. Dále monitoruje změny v životním prostředí, zemědělství, technologiích, školství, zdanění a dalších oblastech. V současné době je tedy tato organizace jednou z nejlepších statistických agentur, která vydává řadu průzkumů a analýz s širokým zaměřením. Dále se OECD zabývá například bojem proti korupci a úplatkářství a jako zajímavost můžeme brát, že nedávno také sestavila tzv. antispamový tým, který se zabývá bojem proti spamování a již vytvořil sadu nástrojů, které by měli spamování částečně zabránit.

Cíl organizace

OECD přivádí dohromady vlády států prosazujících demokracii a tržní ekonomiku s cílem:

⁸ OECD [online]. 2013 [cit. 2013-12-12]. About OECD. Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/about/>

⁹ Více například viz http://cs.wikipedia.org/wiki/Marshall%C5%AFv_pl%C3%A1n

¹⁰ OECD [online]. 2013 [cit. 2013-12-12]. About OECD. Dostupné z WWW: [:http://www.oecd.org/about/history/](http://www.oecd.org/about/history/)

¹¹ Více viz <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/>

¹² OECD [online]. 2013 [cit. 2013-12-12]. About OECD. Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/about/whatwedoandhow/>

- Podpořit udržitelný ekonomický růst.
- Zvýšit zaměstnanost.
- Zvýšit životní standard.
- Zavést finanční stabilitu.
- Napomáhat ekonomickému růstu ostatních zemí.
- Napomoci rozvoji světového obchodu.¹³

Struktura organizace

Hlavními orgány Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj jsou:

- **Rada** - má za úkol dohled a strategické řízení. Je složená z ministrů, jako zástupců členských zemí. Rozhodnutí rady jsou přijímána konsenzem.
- **Výkonný výbor** – zabývá se diskuzemi a implementací, tvoří ho reprezentanti členských zemí a přizvaných nečlenských zemí. Výbor pracuje se sekretariátem na řešení jednotlivých problémů.
- **Sekretariát**- v čele s generálním tajemníkem, náměstký generálního tajemníka a ředitelství. Hlavní činností sekretariátu je provádět analýzy a vydávat návrhy. Jedná se o ústřední orgán OECD, sídlící v Paříži v Château de la Muette.
- **Odborné komise.**

Světová obchodní organizace (WTO)

Světová obchodní organizace byla založena v roce 1995 jako nástupce **Všeobecné dohody**

o clech a o obchodu (General Agrément on Tariffs and Trade – „**GATT**“), která vznikla roku 1948. Je jediným mezinárodním orgánem zabývajícím se pravidly globálního obchodu mezi státy. WTO není specializovanou agenturou Spojených národů, má však s OSN uzavřené dohody o spolupráci. WTO v současné době sdružuje 159 členských států a její sídlo je v Ženevě.

WTO se zabývá pravidly obchodu mezi státy na globální, respektive téměř globální úrovni. Jejím hlavním cílem je zvýšení výroby a obchodu se zbožím a službami v návaznosti na optimální využití světových zdrojů v souladu s cílem trvalého rozvoje a zachování životního prostředí. Prostřednictvím WTO tedy dochází k liberalizaci

¹³ OECD [online]. 2013 [cit. 2013-12-12]. About OECD. Dostupné z

WWW:<http://www.oecd.org/pages/0,3417,en_36734052_36734103_1_1_1_1_1,00.html>.

mezinárodního obchodu – je to fórum, na kterém vlády členských států sjednávají obchodní dohody.

Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) byla sjednána a podepsána účastnickými státy dne 15. dubna 1994 v Marrakeši na základě negociačních jednání, která proběhla v letech 1986 - 1994 v rámci tzv. Uruguayského kola týkajícího se jak liberalizace obchodu se zbožím, tak i vytvoření základního rámce pro liberalizaci služeb, investičních opatření a opatření týkajících se duševních práv. Tato vyjednávání pomáhají tam, kde se státy setkávají s překážkami obchodu a mají zájem je snížit nebo úplně odstranit. Činnost WTO však nesměřuje pouze k liberalizaci obchodu, za určitých podmínek jeho předpisy zmíněné překážky obchodu spravují – například za účelem zajištění ochrany spotřebitele nebo předcházení šíření nemocí.

Hlavní dokumenty WTO¹⁴

Ze zmiňovaného Uruguayského kola vychází právní texty, které mají podobu asi šedesáti dohod, příloh, rozhodnutí a porozumění. Ve skutečnosti se dohody dělí jednoduše na šest hlavních částí: deštníková dohoda (dohoda zakládající WTO); dohody pro všechny tři hlavní oblasti obchodu, kterými se WTO zabývá (zboží, služby a duševní vlastnictví); urovnání sporů; a revize vládních obchodních politik.

Dohody o dvou největších oblastech – zboží a službách – mají podobnou strukturu, a sice tři části:

- **Široké dohody:** Všeobecná dohoda o clech a obchodu (GATT) – pro zboží, Všeobecná dohoda o obchodu službami (GATS) a Aspekty práv na duševní vlastnictví spojené s obchodem (TRIPS);
- **Zvláštní dohody** a přílohy týkající se zvláštních požadavků v rámci jednotlivých sektorů nebo problematik;
- **Seznamy závazků přijatých jednotlivými** státy, které povolují přístup jednotlivých cizích produktů a poskytovatelů služeb na jejich trh.

Struktura WTO¹⁵

¹⁴ World Trade Organisation [online]. 2013 [cit. 2013-12-20]. Understanding the WTO. Dostupné z WWW: <http://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm>.

¹⁵ World Trade Organisation [online]. 2013 [cit. 2013-12-20]. Understanding the WTO. Dostupné z WWW: <http://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm>.

WTO je řízeno členskými státy. Všechna hlavní rozhodnutí jsou přijímána členy jako celkem, a to buď ministry (ti se scházejí nejméně jednou za dva roky) nebo jejich velvyslanci a náměstky (ti se pravidelně scházejí v Ženevě). Rozhodnutí jsou běžně přijímána konsensem. Přijímání rozhodnutí jednotným konsensem v počtu přes 150 členů není jednoduché, přesto bylo některých důležitých dosaženo. Často je navrhováno, aby byly vytvořeny menší výkonné orgány (jako je například Rada výkonných ředitelů, kteří by reprezentovali skupiny zemí), nicméně v současné době je WTO organizací řízenou výhradně členskými státy a založenou na konsensuálním rozhodování.

Nejvyšším orgánem je **Ministerská konference**, která se musí scházet minimálně jednou za dva roky a může přijímat rozhodnutí ve všech oblastech a napříč všemi dohodami.

Druhá úroveň – každodenní chod organizace mají na starosti tyto tři výkonné orgány:

- Generální rada,
- Orgán pro urovnávání sporů,
- Orgán pro revizi obchodních politik.

Třetí úroveň – existuje rada pro každou širší oblast obchodu (tedy další tři rady, které jsou odpovědné generální radě:

- Rada pro obchod zbožím (Goods council),
- Rada pro obchod službami (Services Council),
- Rada pro aspekty práv na duševní vlastnictví spojené s obchodem (TRIPS council).

Čtvrtá úroveň – každá z rad na vyšší úrovni má k dispozici podřízené orgány. Rada pro obchod zbožím má jedenáct výborů (např. pro zemědělství, přístup na trh, protidumpingovou politiku, apod.). Výbory rady pro obchod službami se zabývají finančními službami, domácími regulacemi, předpisy GATT a jinými specifickými závazky.

World Trade Organisation [online]. 2013 [cit. 2013-12-20]. Understanding the WTO. Dostupné z WWW: <http://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm>.

World Trade Organisation [online]. 2013 [cit. 2013-12-20]. Understanding the WTO. Dostupné z WWW: <http://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm>.

OECD [online]. 2013 [cit. 2013-12-12]. About OECD. Dostupné z WWW:<http://www.oecd.org/pages/0,3417,en_36734052_36734103_1_1_1_1_1,00.html>.

OECD [online]. 2013 [cit. 2013-12-12]. About OECD. Dostupné z WWW:<http://www.oecd.org/about/>

OECD [online]. 2013 [cit. 2013-12-12]. About OECD. Dostupné z WWW::<http://www.oecd.org/about/history/>

OECD [online]. 2013 [cit. 2013-12-12]. About OECD. Dostupné z WWW:<http://www.oecd.org/about/whatwedoandhow/>

World Bank [online]. 2013 [cit. 2013-12-15]. About. Dostupné z : <<http://www.worldbank.org/en/about>

International Monetary Fund [online]. 2013 [cit. 2013-12-15]. Overview. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/about/overview.htm>

International Monetary Fund [online]. 2013 [cit. 2013-12-15]. Overview. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/about/govstruct.htm>